

K n j i ž e v n a p o r o č i l a

doseči isto, ni mogoče osigurati delavcu pravice do življenja in dela...» (str. 79); «ako ne poboljšate same sebe (= sami ali kvečjemu samih) in izpolnite svoje dolžnosti (pravilna ednina, str. 89).

Besedni red se često preveč uklanja italijanskemu. Zaimek se ne more nanašati na samostalnik, ki tiči v pridevniku; v stavku: «Ko so kristjani oznanili svetu, da so vsi ljudje otroci božji in bratje v Njem» (str. 18), moramo konec izpopolniti: «...in bratje v Bogu». Prevajalec včasih pozabi na koncu, kako je stavek začel (str. 24). «Voi siete educabili» sloveni Gradnik tvorno namesto trpno: «Vi ste vzgojevalni» (str. 50), pozneje pa dobro: «Bog vas je ustvaril sposobne za vzgojo» (str. 61). Lahko bi bil tvegala tudi neologizem «vzgojljiv», kakor ima nove besede: «stvarina» (str. 23, = le cose create), «tvorevine» (str. 41, = creazione), «prinuajajoč» (str. 86, = costringendo). Le s trenutno zaslepljenostjo si morem razlagati, če Gradnik besedilo: «capacità... che... giacerebbero sterili, inerti, non rivelandosi che a lampi, senza regolare sviluppo» sloveni takole: «sposobnosti... ki bi... ostali jalovi in gnili in bi se pojavljali le tuptam, kakor bliski, ne da bi urejevali razvoj»; «regolare» je namreč prevajalec krivo umel kot glagol, pa je pridevnik. Manjših netočnosti je še marsikaj in precej tudi tiskovnih pogreškov; na str. 26. so n. pr. zmešane vrste 6 do 8 od spodaj.

Ker je knjiga za Slovence res važna, jo priporočamo. V celoti so Mazzinijeve misli v njej precej dobro izražene. Morebitna druga izdaja pa bi se morala prav temeljito pregledati, da se odpravijo nedostatki, ki ne smejo kvariti takega «katekizma» in «neizčrpnega vira misli in naukov za vsakega javnega delavca».

A. Budal.

S R B S K O - H R V A T S K A D E L A

Dragiša Vasić: Devetsto treća. (Majski prevrat.) Prilozi za istoriju Srbije od 8. jula 1900 do 17. januara 1907. Beograd 1925. Živko Madjarević i drug. Str. 214.

O prvi Vasićevi knjigi «Karakter i mentalitet jednog pokolenja» je l. 1919. tu podrobno poročal A. Melik. V naslednjem letu je obelodanil avtor svoje vojniške vtise z albanske meje «Dva meseca u Jugoslovenskom Sibiru». V obeh publikacijah kaže pisec mnogo zmisla za trenutno važnost, za umevanje povojne psihe, za plemenite težnje v sodobni družbi. Slična opažanja pri našajo «Utljena kandila» (1922), med tem ko so poznejše «Crvene magle» manj uspel poskus, v celoti dojeti današnji tip človeka. A «Vitlo i druge priče» (1924) vsebuje jedrnate povesti, ki jih je prištevati med najodličnejše proizvode povojne novelistike. Osnovna poteza leposlovca Vasića, ki v kratkem izda še novelo «Bakuć Ulija», je neka plahost pred življenjem, bolešt privedov, burkanje strasti kot posledica podedovanih nagonov, nečiste pohote; zatem pa stremljenje po detinski nedolžnosti.

Svoj pripovedniški dar je Vasić uporabil v zgodovinskem delu o majskem prevratu 1905. Ako je A. France rekel nekje: «L'histoire est un art et non pas une science», imamo v tem izbornem zborniku lep dokaz, kako je historičen spis lahko znanstveno točen in obenem umetniško dovršen. Od kraja do konca čutiš očitno prizadevanje za golo resnico brez kakršnihkoli ozirov. Dr. Vasić je leta 1905. kot maturant videl v usodni noči na lastne oči dokaj dogodkov in v sledečih počitnicah vrgel na papir svoje dojme. Njegov rokopis je ob avstrijski zasedbi nazadnje zabredel v špecerijsko trgovino, kjer je

K n j i ž e v n a p o r o č i l a

pred malo leti avtor po naključju zasledil neke odlomke. Videč, koliko podrobnosti mu je bilo dodobra prešlo iz spomina, se je poglobil v omenjeno prekucijo ter oprt na lastne in tuje zapiske kakor tudi raznotere ustne podatke razširil svoj prvotni zametek v razsežno monografijo. Kritično je očrtal lik poslednjih Obrenovičev, kralja Milana in verolomnega, absolutističnega sina Aleksandra z njegovo ženo Drago Mašinovo, ki je kanila spraviti na prestol svojega nepriljubljenega brata Nikodija. Nekatere — izjalovljene — zarote so prav dramatski prikazane, n. pr. naklep s cijankalijem, preizkušeni na mački. Poglavlje «Noč 28.—29. maja» pa je med vsemi dvanajstimi biser: po svoji vsebini napeto kakor najduhovitejši detektivski roman. Nenadne zapreke, na katere so zdaj pa zdaj naleteli zarotniki, streljajoč pomotoma v temi celo lastne pristaše, preden so zadeli kraljevsko dvojico, pomenijo višek razburljivih prizorov. Brez dvoma bo knjiga, velepomembna za pojmovanje južnoslovsanske sodobnosti, ugajala nič manj laiku nego strokovnjaku. Cissotlancem bodi povedano, da je izdana v latinici, zato pa je tiskarski škrat uspešno sejal svojo ljuliko. *J. Šega.*

Milan Vukasović: Kroz život. 1925. S. B. Cvijanović, Beograd 1925. Str. 72. Din 10.—.

Moderna biblioteka je objavila že dobršno skupino piscev iz vseh evropskih krajev. Od domačih so doslej zastopani Sremac, Sekulićeva, Crnjanski, Petrović, Živadinović, Čosić in sin goriškega rojaka Stibila — Vukasovića, čigar posamezni spisi so najprej zagledali beli dan v francoščini. Na tem mestu se je že govorilo o Vukasovičevem prvencu «Basnih», potlej o «Sto basnih» in «Mojem gavranu». V tisku so še «Muzika vremena» in «Lutanje», kakor tudi drama «Naša kuća». Iz zadnje številke Živanovičevega «Venca», kjer naš naslovnik stalno sodeluje, posnemam, da je letos izdal «Životinjsko carstvo», zgodnico za deco. Navzlic vrvežu življenja, kamor ga sili njegovo zvanje, najde avtor še prilike, da včasih utrga na vrtu notranjega sveta plod, ki diši zdaj po misli, zdaj po čuvstvu, vonjá zdaj po smehu, zdaj po pridušeni tugi. Pred mano je snopec natanko sto dušeslovnih povestic, od katerih posamezne nalikujejo bolj iverim ali utrinkom, n. pr. IX.

«Kakšen je to beli mrak?» se iznenadeno vpraša razburjena troha prahu, ko je zabredla iz mraka v solnčni pramen.

Slikajo človeško nedoslednost, omejenost, bedastočo, samoljubje in kar je še sličnih slabosti. Pod vidikom večnosti. Trenutno pomembne so le malokateri, n. pr. zabavljica na nedavno poslovanje mirovne konference (XIV). Nosilci fabule so često živali vseh vrst. Krajše in srednje stvarce so najbolj učinkovite, daljše se mi vidijo nekam razblinjene, tako Čežnja, posvečena J. Živanoviću, ali Gob, poklonjen Philéasu Lebesgue-u. Globoko gledanje v življenje pa je dobilo lep izraz, čistejši nego pri tolikih ciriličarjih. Trebilec jezika, Vatroslav Rožić (Barbarizmi), bi mu kvečjemu očital kak «eviker» ali rečenico: to me čudi (prema nemačkome) za: tome se čudim. *A. Debeljak.*

T U J A D E L A

Tesnière Lucien: Les formes du duel en Slovène. Paris 1925. Velika 8°. 454 str. — I s t i: Atlas linguistique pour servir à l'étude du duel en Slovène. 55 × 44 cm, 59 str. + 70 kart. (Travaux publiés par l'Institut d'Études Slaves III.)

Ko je Čop v poletju 1851. pošiljal šafařiku svoje prispevke za zgodovino slovenske književnosti, jih je opremil z obširnimi pripombami. Med drugim